

San-shin (산신, 山神)
A Hegyisten alakja a Koreai-félszigeten

Karger Réka
KARRADB.ELTE

Korea vallásai 3.
BBN-KOR-263

Dr. Birtalan Ágnes
2011-2012/1.

Eredete

A Koreai-félszigeten ma többféle vallás is él egymás mellett. Az ősvallás, vagy őskultusz a sámánizmus volt, ám a Kínából majd Európából érkező vallások is megtelepedtek a területen. A sámánizmus azonban nem tűnt el, a buddhizmus, taoizmus, konfucianizmus és a kereszténység mellett ma is nagy tiszteletnek örvend, sokan kérik a sámánok segítségét különféle élethelyzetekben. Mivel a vallások hosszú ideje egymás mellett élnek a félszigeten, számos elem átkerült egyikből a másikba. Így lehetséges, hogy egy-egy istenséget, buddhát több vallásban is tisztelnek.

A San-shin a Koreai-félszigeten megtalálható összes vallás panteonjának tagja, magyarul Hegyistennek nevezzük. Alakja a sámánizmusból származik, a vallások szinkretizáló jellege miatt kerülhetett át például a buddhizmusba is, de hatással volt rá a taoizmus és a konfucianizmus is. Eredeti koreai istenség. Vannak, akik úgy tartják hogy ő nem más, mint a Koreát alapító mitikus Dan-gun király a visszavonulása után¹. Az azonban bizonyos, hogy ő az egyik legrégebb óta tisztelt istenség a Koreai-félszigeten.

A Hegyisten kísérőivel; háttérben a hegyek, melyek az ő területei.
(forrás: sacredsites.com)

A Hegyisten a sámánista panteon különféle lényei közül a területvédő helyszellemek közé tartozik. A San-shin a hegyek helyszelleme. Országszerte állítottak és állítanak neki oltárt a hegyek lábánál, hegyi utakon, falvakban, és szinte minden buddhista kolostorban is van

¹ CHOE YONG-SHIK: *Mountain Spirits Still Watching over Korea*, 12/10/1999, Korea Herald pp. 1.

szentélye. Ennek egyik oka, hogy Koreában ősidők óta jelen van a hegyek tisztelete². Még ma is gyakran kirándulnak az emberek a nagyvárosból a hegyekbe, hogy a *ki-jüket* (csi, 기, 氣) rendbe tegyék, ugyanis a koreaiak úgy tartják, hogy a hegyekben érintkeznek a mennyi és a földi energiák, a hegyek jelképezik a világtengelyt (axis mundi). A hegyi levegő tehát náluk nemcsak az egészségnek tesz jót, de isteni energiákat is áramoltat a kirándulókba. A hegyek tiszteletének megiszemélyesülése a Hegyisten alakja.

Hegyi ösvény mellett felállított oltár egy buddhával és a Hegyistennel.
(forrás: sherwinjones.com)

Feladatai

A Koreai-félsziget kb. 70%-át hegyek teszik ki, mindegyik hegynek másmilyen a formája, élővilága, éghajlata, így minden hegynek megvan a saját Hegyistene. A különféle San-shinekhez régen a jó időért, jó termésért, egészségért, gazdagságért imádkoztak. A Hegyisten emellett a környék védelmezője is egyben, nemcsak a hegyet, de a közelben lévő

településeket is felügyeli. A különféle vallások különböző funkciókkal látták el, így ma már a sámánizmusban inkább **a vagyon teremtése és az elemektől való védelem** tartozik a feladatai közé, a buddhizmusban pedig inkább a jó egészség és a hosszú élet.

San-shin-je.
(forrás: san-shin.net)

² CHOE YONG-SHIK: *Mountain Spirits Still Watching over Korea*, 12/10/1999, Korea Herald pp. 1.

A Hegyisten gyakran megjelenik mítoszokban és legendákban álom formájában, így adván bölcs tanácsot, gyógynövényeket, mágikus ajándékokat a rászorulóknak. Alakja egyértelműen pozitív az ilyen történetekben, gonosz vagy haragvó Hegyisten nem szokott szerepelni. A buddhista szerzetesek úgynevezett San-shin-je szertartást tartanak, ekkor áldozatot mutatnak be amolyan „bérleti díjként”, hiszen a templomok gyakran a hegyekben helyezkednek el. A Hegyisten oltárán lévő áldozatok általában két gyertya, füstölő, egy tálka tiszta víz.

Hegyisten ábrázolás, előtte az áldozatok.
(forrás: hikekorea.net)

Ábrázolása

Minden Hegyisten ábrázolás egyedi, szinte nincs is két egyforma, de azért vannak állandó ikonográfiai jellegzetességei, melyek minden képen láthatóak. Általában szakállas öregembernek ábrázolják uralkodói vagy nemesi ruházatban, mindig ülő helyzetben, hosszú, ősz hajjal. Bár mindig öregnek mutatják, azért látszik a képeken hogy erős és egészséges. Néha fejét fény övezi, ahogy a buddháknál szokás. A különféle ábrázolásokon a San-shin gyakran tart olyan tárgyakat a kezében, melyek az egészséget, hosszú életet, természettel való harmóniát, bölcsességet szimbolizálják, például legyezőt, sétabotot.

Női San-shin
(forrás: san-shin.net)

A képekről sosem hiányozhat legalább egy tigris, ami a hegyek állatainak királya és a Hegyisten társa, kísérője is egyben. A San-shin gyakran a tigrisen keresztül üzen az embereknek, vagy ő maga veszi fel egy tigris alakját. Sokszor ábrázolják együtt egy fiatal fiúval és lánnyal³, akik a fiatalon, házasság előtt meghaltak szellemeire utalnak. Előfordul, hogy egy női alak is szerepel a képen, egy női San-shin. Őket *yŏ-sanshin*-nek⁴ nevezik. Eredetileg ugyanis volt női és férfi emanációja is a Hegyistennek. Vannak olyan hegyek, melyek San-shinjei női alakok. Az ilyen női San-shinek társa is a tigris, azonban a nőket nem feltétlenül ábrázolják öregnek. Attribútumaik, feladataik a férfiakéhoz hasonló.

A Hegyistenek ábrázolásain a háttér mindig természeti kép, általában hegyek csordogáló patakokkal és vízesésekkel. A San-shin mindig egy fa tövében üdögél. A fiatal fiú és lány a kezében virágot és élelmet tart, ugyanezek a tárgyak azok, melyeket a korán meghaltak szellemeinek megnyugvásáért áldoznak a hozzátartozóik az oltárokon.

A Hegyisten kísérőivel, a tigrissel és a fiatal párral, kezében leggyakoribb attribútumai.
(forrás: sacredsites.com)

Előfordulásai

A Hegyisten ábrázolásai megtalálhatók sámánlegyezőkön, buddhista tankákon, de lehetnek oltárszobrok, domborművek, ajándéktárgyak is. A buddhista szentélyekben három helyen fordulhatnak elő: a fő teremben a tanvédő istenségekkel együtt, de a San-shinnek lehet saját szentélye is amit San-shin-gaknak neveznek. Ez általában a fő szentély mögött helyezkedik el. Végül előfordulhat még a Samseong-gakban a Remetével és a Hét csillaggal együtt hármasságot alkotva, mely a mennyet, földet és emberiséget szimbolizálja.

³ SORENSEN, HENDRIK HJORT: *The iconography of Korean Buddhist painting*, 1989. E. J. Brill, Leiden, Hollandia, pp. 7.

⁴ GRAYSON, JAMES HUNTLEY: *Female Mountain Spirits in Korea: A Neglected Tradition*, 1996. Asian Folklore Studies, Volume 55.

Sámánlegyező a panteon tagjaival díszítve, rajta a Hegyisten is látható.
(forrás: koreanartandantiques.com)

Hegyistent ábrázoló oltárszobrok.
(forrás: san-shin.net)

A Hegyisten tisztelete a mai modern világban sem halt ki, a koreaiak gyakran látogatják a szentélyeit, imádkoznak hozzá és áldoznak neki. A koreaiak nagy többsége egyszerre több vallásban is hisz, nem zárja ki egymást például a buddhizmus és a sámánizmus. Mindegyiknek megvan a maga funkciója, bizonyos szituációkban egy buddhista szentélybe mennek imádkozni az emberek, más esetekben pedig egy sámán segítségét kérik. A Hegyisten alakja mutatja talán legjobban a vallások egymás mellett élését és szinkretizálódását, ettől lehet ő az egyik legérdekesebb személy a koreai mitológiában, vallásokban.

Bibliográfia:

- CHOE YONG-SHIK: *Mountain Spirits Still Watching over Korea*, 12/10/1999, Korea Herald
- COVELL, ALAN CARTER: *Folk Art and Magic: Shamanism in Korea*, Seoul: Hollym, 1986.
- GRAYSON, JAMES HUNTLEY: *Female Mountain Spirits in Korea: A Neglected Tradition*, 1996. Asian Folklore Studies, Volume 55.
- MASON, DAVID A.: *Spirit of the Mountains: Korea's San-Shin and Traditions of Mountain Worship*, Seoul: Hollym, 1999.
- SORENSEN, HENDRIK HJORT: *The iconography of Korean Buddhist painting*, 1989. E. J. Brill, Leiden, Hollandia

Egyéb források:

- Dr. Birtalan Ágnes Belső-ázsiai és koreai sámánizmus és népvallás; Korea vallásai 3. című kurzusai
- Dr. Csoma Mózes Koreai műveltség 1. című kurzusa